

แนวคำถามเพื่อถอดบทเรียน การพัฒนาเมืองสุขภาวะของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

โดย อาจารย์จิตติกา แก้วสมวงศ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นักวิจัยผู้รับผิดชอบถอดบทเรียนเมืองร้อยเอ็ด

คำถามสำคัญ (Key Questions) :

แนวคิด แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของเมือง วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และปัจจัยแห่งความสำเร็จของการสร้างการมีส่วนร่วม

คำถามเกี่ยวกับข้อมูลภาพรวมของเมืองร้อยเอ็ด

- เศรษฐกิจของเมืองร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ประชากรประกอบอาชีพใด มีการพึ่งพิงเศรษฐกิจด้านใดเป็นพิเศษ (เช่น อุตสาหกรรม บริการ เกษตรกรรม)
- ข้อมูลด้านประชากรในเมืองร้อยเอ็ด มีสัดส่วนประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยใด มากน้อยเพียงใด มีบริการและสวัสดิการเพื่อคนและชุมชนอะไรบ้าง กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้นำชุมชน
- อาณาเขตโบราณสถานเดิม อาณาเขตเมืองปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวควบคู่ไปกับพื้นที่อนุรักษ์
- ด้านนโยบาย จุดเด่น ยุทธศาสตร์ หรือปัญหาสำคัญในการเริ่มพัฒนาเมือง และลำดับแนวทางการพัฒนา

คำถามสำหรับรายโครงการต่างๆ

Strengths	Products / Service		Questions
ด้านสิ่งแวดล้อม ยั่งยืน	การพัฒนาบึงปลา ชัย และสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	การพัฒนาพื้นที่สีเขียว ใจกลางเมือง ปลูกต้นไม้ ปรับภูมิทัศน์ ให้มีความร่มรื่น มีพื้นที่รอบบึง เพื่อให้ คนพักผ่อน ออกกำลังกาย	1. อาณาเขตบึงเดิม ขนาด รูปร่างความลึกของบึง กิจกรรมเดิมที่เคยเกิดขึ้น 2. นโยบายแผนการพัฒนาพื้นที่สีเขียวและแหล่งน้ำ รูปแบบการใช้ประโยชน์ กิจกรรมที่ส่งเสริมในพื้นที่แหล่งน้ำของบึงปลาชัยและบริเวณรอบๆบึง 3. จุดเริ่มต้น ปัญหาหรือแนวคิดใดในการออกแบบ 4. พื้นที่บึงปลาชัยอยู่ติดกับพื้นที่ ชุมชนหรือหน่วยงานใดเป็นหลัก ผู้ดูแลรับผิดชอบหลักและแนวทางในการสร้าง

Strengths	Products / Service		Questions
			ความร่วมมือของคนพื้นที่ในการดูแลสวนและแหล่งน้ำกลางเมือง 5. หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือ จากภาคส่วนต่างๆที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และการตอบรับจากประชาชนต่อพื้นที่ 6. สวนแห่งนี้ มีผลให้เกิดการท่องเที่ยวในเมืองร้อยเอ็ดมากน้อยเพียงใด ทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ 7. แนวทางการนำเทคโนโลยี หรือแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยวมาใช้ การปรับตัวสู่การท่องเที่ยวแบบ smart travel การ scan QR CODE การเช็คอินลงทะเบียนออนไลน์ หรือการเก็บแต้มสะสม 8. การบริหารจัดการและรักษาบึงและสวนแห่งนี้ บริหารด้วยกลไกใด ใครมีส่วนร่วมในการรักษาสวนแห่งนี้ มีอาสาสมัครจากภาคประชาชนร่วมดูแลหรือไม่ 9. มีการปลูกจิตสำนึกหรือเชิญชวนชุมชนอย่างไรให้ร่วมรักษาและดูแลสวนแห่งนี้ 10. บึงพลาญชัย เป็นพื้นที่รับน้ำของเมืองหรือไม่ และมีการนำน้ำในบริเวณบึงใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง 11. ขยะของเมืองส่งผลต่อบึงพลาญชัยมากไหม มีวิธีจัดการอย่างไร หรือในกรณีที่เกิดน้ำท่วมในเมืองบึงจะกลายเป็นพื้นที่รับน้ำเสียหรือไม่ 12. ปัจจุบัน PM2.5 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในภาคเหนือ ในส่วนพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมีการประสบปัญหา มากน้อยเพียงใด และเปรียบเทียบค่า PM2.5 ในบริเวณบึงพลาญชัยและพื้นที่เทศบาลของจังหวัดใกล้เคียงมีความแตกต่างที่แสดงถึงนัยยะของสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

Strengths	Products / Service		Questions
			13. นโยบายหรือกิจกรรมที่ดึงดูดคนมาท่องเที่ยวและใช้งานพื้นที่ กิจกรรมหลัก และกิจกรรมประจำปีที่เน้นการใช้งานในบึงพลาญชัย 14. ปัญหาหรือความท้าทายในการพัฒนาสวนและบึงกลางเมือง
	ปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนริมคลองคูเมือง (คืนเขตโบราณสถาน)	1. จัดระเบียบการสร้างอาคารที่บดบังสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ 2. อนุรักษ์พันธุ์ไม้ท้องถิ่น และพันธุ์ไม้โบราณที่มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม 3. ปรับปรุงฟื้นฟูแนวคูเมือง-กำแพงเมือง ร้อยเอ็ด	1. จุดเริ่มต้นหรือปัญหาเดิมเป็นอย่างไร ก่อนการปรับปรุงภูมิทัศน์คืนเขตโบราณสถาน 2. บริเวณโบราณสถานอยู่ฝั่งไหนของเมือง เมื่อเทียบกับแนวคลองคูเมือง มีอาณาเขตเท่าไร มีการสำรวจพบโบราณสถานที่อยู่ใต้ดินของเขตเทศบาลเมือง ร้อยเอ็ดในบริเวณใดบ้าง 3. ด้านนโยบายมีการกำหนดใช้ผังสี อาณาเขตพื้นที่อนุรักษ์โบราณสถานและมีข้อบังคับใช้อย่างไรบ้าง และอาคารหรือสถานที่ที่สร้างก่อนข้อบังคับกำหนดมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือร่วมอย่างไรบ้าง 4. มีการพบโบราณสถานในแหล่งน้ำบ้างหรือไม่ มีนโยบายการบริหารจัดการอย่างไร 5. ลักษณะอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของพื้นที่เดิมก่อนการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปัญหาการรुक้าและการทำลายเขตโบราณสถานเดิม 6. ต้นไม้พื้นถิ่นที่พบมากในเมืองร้อยเอ็ด 7. มีการทำงานร่วมกับภาคส่วนใดบ้าง ในการปรับปรุงภูมิทัศน์ รวมไปถึงงบประมาณในการปรับปรุงภูมิทัศน์ 8. แนวทางและนโยบายการจัดระเบียบอาคาร ได้รับเสียงต่อต้านหรือได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่เกี่ยวข้องมากน้อย

Strengths	Products / Service		Questions
			เพียงใด หากมีปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร 9. ผลลัพธ์ของการจัดระเบียบพื้นที่เป็นอย่างไร
	การบริหารจัดการน้ำคูคลองรอบเมือง	เทศบาลฯ มีการบริหารจัดการคูคลองรอบเมือง รักษาระบบน้ำ มีการพัฒนาเรื่องการบริหารน้ำเสีย	1. คูคลองรอบเมืองมีส่วนใดที่ยังคงเป็นคลองดินในแบบเดิม หรือมีส่วนใดที่พัฒนาและพัฒนาในรูปแบบใด 2. คลองในช่วงใดบ้างที่อยู่ในเขตโบราณสถานและคลองช่วงใดบ้างที่เป็นคลองใหม่ 3. น้ำจากคลองไหลมาจากแหล่งน้ำหรือแม่น้ำใดที่สำคัญ 4. แต่เดิมคูคลองรอบเมืองมีไว้เพื่ออะไรบ้าง และปัจจุบันมีการปรับใช้เพื่องานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการใดบ้าง 5. ขนาดความกว้างและความลึกของคลองเดิม ปัญหาจากความตื้นเขินของคลองจากการชะล้าง จากขยะ มินิโยบายในการจัดการเพื่อความยั่งยืนอย่างไร 6. คูคลองรอบเมืองมีการจัดการช่วงน้ำล้นหรือน้ำแห้งในแต่ละฤดูกาลอย่างไร 7. ขยะส่งปัญหาต่อน้ำในคูคลองมากน้อยเพียงใด และนำน้ำในส่วนคูคลองนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง 8. เทศบาลมีแนวคิดหรือหลักการอย่างไรในการบริหารจัดการน้ำของเมือง 9. เทศบาลร่วมมือกับภาคส่วนใดบ้าง ให้เข้ามาพัฒนาระบบน้ำและการบำบัดน้ำเสีย 10. ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไรบ้างในการรักษาคูคลองรอบเมือง เทศบาลมีวิธีการอย่างไรให้การสร้างความร่วมมือและความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกให้คนดูแลแม่น้ำลำคลองของเมือง

Strengths	Products / Service		Questions
			11. ใช้เทคโนโลยีในการจัดการแหล่งน้ำ การบำบัดน้ำ และการทำน้ำจืดให้ใสสะอาด 12. เคยเกิดเหตุการณ์น้ำเสียในคลองบ้างหรือไม่ มีวิธีในการจัดการหรือป้องกันอย่างไร 13. ในช่วงที่น้ำท่วมเมือง น้ำเสียจากเมืองไหลลงคลองที่จุดไหนมีการดูแลระบบการจัดการหรือป้องกันอย่างไร 13. มีนโยบายหรือการป้องกันโรคที่มากับแหล่งน้ำอย่างไรบ้าง เช่น ใช้เลือดออก อหิวาต์ตกโรค 14. มีการจัดการกลิ่นในแหล่งน้ำอย่างไรบ้าง
การกำจัดขยะ	เมืองปลอดขยะ (Zero Waste) การบริหารจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม	ระบบการจัดการขยะต้นทาง กลางทาง และปลายทาง (มีโรงงานกำจัดขยะเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด)	1 จุดเริ่มต้นของนโยบาย Zero Waste 2 ในช่วงที่เกิดปัญหาขยะล้นเมือง ชนิดและปริมาณขยะในแต่ละวัน เทียบกับปริมาณในการจัดการขยะได้ในแต่ละวัน เมื่อเทียบกับการจัดการในปัจจุบัน 3. แนวคิด วิธีการและเทคโนโลยีในการกำจัดขยะ 4. ขั้นตอนหรือแนวทางกิจกรรม Zero Waste ในส่วนของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของเทศบาลทำอย่างไร 5. ต้นแบบของโรงงานกำจัดขยะ เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมาจากที่ใด ประโยชน์ในเรื่องบ้าง 6. ในการทำโรงปุ๋ยหมัก ระยะเวลาในการหมักส่งผลต่อกลิ่นภายในโครงการและบริเวณโดยรอบหรือไม่ และมีวิธีการจัดการอย่างไร 7. แนวทางหรือเทคโนโลยีในการควบคุมการปนเปื้อนจากกระบวนการจัดการขยะ

Strengths	Products / Service		Questions
			ภายใน โรงกำจัดขยะ ลงสู่ในแหล่งน้ำ ดิน อากาศอย่างไร 8. การควบคุมโรคและพาหะที่มาพร้อมกับขยะและทำอย่างไรให้ได้เกิดการยอมรับของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง 9. ระยะห่างจากโรงทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร โรงกำจัดขยะไปยังพื้นที่ชุมชน แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ แหล่งน้ำและดินในพื้นที่ป่าไม้ 10. การสร้างความร่วมมือหรือสร้างมูลค่าเพิ่มของขยะ ในส่วนของภาคธุรกิจ กลุ่มผู้ประกอบการ ชุมชน ทำอย่างไรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแยกขยะ และกำจัดขยะ 11. ชนิดและแหล่งรายได้ที่เกิดจากขยะ 12. แนวทางการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความพึงพอใจของชุมชนโดยรอบ ในช่วงเวลาโรงกำจัดขยะเปิดให้บริการแล้ว 13. ยังมีอุปสรรคหรือข้อท้าทายอย่างไรในการดำเนินการกำจัดขยะของเมือง 14. ผลลัพธ์ความสำเร็จของการกำจัดขยะของเทศบาลเป็นอย่างไร
วัฒนธรรมเมือง	การสร้างหอชมเมือง ทรงโหวด และ กิจกรรมทาง วัฒนธรรมที่จัดขึ้น	เป็นพิพิธภัณฑ์เมือง ตั้งข้างบึงปลาญชัย ส่งเสริมวัฒนธรรม ของเมือง ส่งเสริม รายได้มีสินค้า วัฒนธรรม และเป็น แหล่งท่องเที่ยว	1. จุดเริ่มต้นหรือแนวคิดในการสร้างหอชมเมืองทรงโหวด 2. เปรียบเทียบรายได้ของชุมชนหรือเทศบาลในช่วงก่อนและหลังการสร้างหอโหวด เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละเท่าไร กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมภายในหอโหวดและพื้นที่ใกล้เคียงในแต่ละภาคส่วน 3. กลไกการบริหารจัดการหอทรงโหวดเป็นอย่างไร มีภาคส่วนใดร่วมทำงานกับเทศบาลบ้าง การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรอบ

Strengths	Products / Service		Questions
			4.งบประมาณมาจากแหล่งใดบ้างในการดูแลและจัดกิจกรรมหอชมเมือง แลรายได้เฉลี่ยที่เกิดจากหอชมเมือง นำไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อยอดให้กับเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดและชุมชนโดยรอบอย่างไร 5. สินค้าที่นำมาขายในหอชมเมือง มีจุดเด่นอย่างไร ชุมชนร่วมรับผลประโยชน์มากน้อยเพียงใด 6. มีพื้นที่ที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมประเภทใดบ้างบริเวณภายในหอชมเมือง และบริเวณภายนอกของหอโหวด 7. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญของเมือง และนโยบายในการสร้างกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสร้างชื่อเสียงให้กับเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว สร้างกิจกรรมเมือง และเกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือของคนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การแข่งขันเป่าโหวด หรือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว 101 ROI ET TOWER รวมไปถึงกิจกรรมอื่นๆ มีภาคส่วนใดร่วมคิดและร่วมทำงานด้วยกัน 6. ผลสำเร็จของหอชมเมืองเป็นอย่างไร ทั้งในตัวของเราได้ (เพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่) และแนวทางการประเมินการตอบรับภาคประชาชน 7. นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมหอชมเมืองมากน้อยเพียงใด และอัตราแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงมาจากสาเหตุใด 8. นโยบายการจัดกิจกรรมในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่สำคัญของเมือง และกิจกรรมในช่วงปกติ 9. นโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้โหวดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ

Strengths	Products / Service		Questions
			แนวทางในการสร้างให้ร้อยเอ็ดติดอันดับ การเป็นเมืองน่าอยู่ลำดับต้นๆของประเทศ
การพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง	โครงการ จัดหาบ้าน ประชารัฐริมคลอง ผู้ด้อยโอกาส ชุมชน มั่นคงพัฒนาจังหวัด ร้อยเอ็ด	มีชาวบ้านไปอาศัย บุกรุกที่ดินกรมธน ารักษ์ มีการจัดสรรที่ ปลูกบ้านอาศัย ภายใต้โครงการ “บ้านมั่นคงพัฒนา” ตั้งแต่ปี 2543 เรื่อย มา และพัฒนา เพิ่มเติมจัดระเบียบ พื้นที่ พื้นที่สีเขียว และมีการจัด สวัสดิการดูแลกลุ่ม คนเปราะบางใน ชุมชน	1. ลักษณะของที่อยู่อาศัยเดิมและบริเวณ ตำแหน่งที่อยู่อาศัยเดิมของชุมชน ศักยภาพและแรงจูงใจที่ส่งผลให้คน เลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น 2. แรงจูงใจหรือประโยชน์ในการย้ายออก จากพื้นที่ ข้อตกลงร่วมการตกลงหรือ สวัสดิการแก่คนในพื้นที่เดิม 3. จำนวนประชากรหรือจำนวนครัวเรือน ที่ต้องย้ายออกจากพื้นที่ 4. สิทธิในที่ดินแปลงใหม่มีอะไรบ้างและมี นโยบายในการจัดกลุ่มและการเลือกอยู่ อาศัยอย่างไร นโยบายในการจัดสรรที่อยู่ อาศัยตามลักษณะของแต่ละครัวเรือน 5. ค่าใช้จ่ายในการขนย้าย หรือค่าใช้จ่าย เพิ่มเติมสำหรับที่อยู่ใหม่ 6. ปัญหาด้านนโยบาย ด้านชุมชนและ สังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้าน การจัดการย้ายชุมชนมีอะไรบ้าง 7. ในกระบวนการการย้ายชุมชนไปยัง พื้นที่ใหม่ยุคนั้น มีวิธีการหรือเทคนิคใดที่ สามารถตกลงร่วมกับชุมชนหรือผู้ที่ไม่ ประสงค์จะย้ายจากพื้นที่เดิมอย่างไร จน สามารถย้ายชุมชนได้สำเร็จ 8. ยังมีชุมชนแออัดที่เทศบาลฯ ต้องการ ย้ายหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตเพิ่มเติม นอกเหนือจากชุมชนมั่นคงพัฒนาอีก หรือไม่ 9. แนวทางการบริหารและการจัดการ ชุมชนใหม่ทำอย่างไร มีการจัด สาธารณูปโภคและสวัสดิการหรือดูแลสุข ภาวะคนในชุมชนอย่างไร

Strengths	Products / Service		Questions
			10. แนวทางการประเมินความพึงพอใจของคนในชุมชน ด้านความสะดวกสบาย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การอาศัยอยู่ที่เดิมกับที่อยู่อาศัยใหม่ 11. ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ชุมชนของตนเองอย่างไรบ้าง 12. ยังมีพื้นที่หรือชุมชนใดอีกบ้างที่ เทศบาลต้องเข้าไปพัฒนาหรือย้ายสถานที่ และจะกำหนดนโยบายหรือแนวทางตาม แบบเดิมหรือพัฒนานโยบายโดยใช้ชุมชน มั่นคงพัฒนาเป็นต้นแบบ 13 แนวทางหรือนโยบายการพัฒนาและ ดูแลพื้นที่ชุมชนแออัดที่มีรูปแบบอย่าง ยั่งยืนและสอดคล้องกับการพัฒนาเมือง แห่งสภาพแวดล้อมอย่างไร

หมายเหตุ: เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดยังมีโครงการโดดเด่นในการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนเมืองเพิ่มเติม นอกจากนี้หรือไม่

รางวัลของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

- ได้รับรางวัลเทศบาลน่าอยู่ เมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ยอดเยี่ยมระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2564 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- เทศบาลได้รับรางวัลอาเซียน ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ครั้งที่ 3 ประจำปี 2557 (เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2557) ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว